

Zabrze, 31.01.2022

Recenzja osiągnięcia naukowego oraz całokształtu dorobku naukowego, dydaktycznego i organizacyjnego dr. Aleksandra Pabiana w związku z jego wnioskiem o nadanie stopnia doktora habilitowanego

1. Podstawa formalna recenzji

Niniejsza recenzja wykonana została na podstawie pisma R-WZ/BODN-512-1/2021 przekazanego przez Przewodniczącą Rady Dyscypliny Naukowej *Nauki o Zarządzaniu i Jakości* na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej w odniesieniu do pism: Z5.4000.68.2021.4.GS Rady Doskonałości Naukowej z dnia 11 października 2021 roku oraz uchwały nr 60/2021 Rady Dyscypliny Naukowej *Nauki o Zarządzaniu i Jakości* Politechniki Częstochowskiej z dnia 23 listopada 2021 roku. Dnia 24 maja 2021 roku zostało wszczęte postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr Aleksandrowi Pabianowi w dziedzinie Nauk Społecznych w dyscyplinie *Nauki o Zarządzaniu i Jakości*. Dokumentację wniosku otrzymałam 16 grudnia 2021 roku w siedzibie uczelni macierzystej.

Recenzja została przygotowana **zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi** w tym zakresie, tj. art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z 20 lipca 2018 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2020 r., poz. 85 z późn. zm.).

Recenzję sporządzono **na podstawie następujących przedłożonych dokumentów:**

- ✓ wniosku dr. Aleksandra Pabiana o przeprowadzenie postępowania,
- ✓ kopii dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora,
- ✓ monografii, będącej głównym osiągnięciem naukowym,

- ✓ autoreferatu w języku polskim,
- ✓ wykazu opublikowanych prac i osiągnięć naukowych,
- ✓ oświadczeń współautorów publikacji, przyznanych nagród i certyfikatów,
- ✓ kopii wybranych publikacji.

2. Przedstawienie podstawowych danych o kandydacie

Habilitant **dr Aleksander Pabian** ukończył w 2009 studia stacjonarne drugiego stopnia na kierunku Zarządzanie i Marketing, Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej o specjalności: marketingowe zarządzanie przedsiębiorstwem, a w 2016 studia stacjonarne drugiego stopnia na kierunku Management, Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej w języku angielskim, uzyskując każdorazowo **tytuł zawodowy magistra**.

Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu Habilitant uzyskał w 2014 roku uchwałą Rady Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej na podstawie przedstawionej rozprawy pt.: *Zarządzanie strategiczne przedsiębiorstwami a infrastruktura logistyczna regionów*. Promotorami w przewodzie doktorskim byli prof. dr hab. Maria Nowicka-Skowron oraz prof. dr hab. inż. Jan Stachowicz. Na recenzentów powołano prof. dr hab. Sabinę Kauf oraz prof. dr hab. inż. Zbigniewa Malarę.

Nic mi nie wiadomo, aby kandydat ubiegał się uprzednio o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Przebieg pracy naukowo-zawodowej Habilitanta związany jest z Instytutem Logistyki i Zarządzania Międzynarodowego na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej. W latach 01.10.2009 – 31.07.2014 był pracownikiem naukowo-dydaktycznym na stanowisku **asystenta**. 01.10.2014 rozpoczął pracę na stanowisku **adiunkta** w Instytucie Logistyki i Zarządzania Międzynarodowego (obecnie

przekształconym w Katedrę Logistyki i Zarządzania Międzynarodowego) po obronie pracy doktorskiej. Wiąże się ona z realizacją zadań naukowych, organizacyjnych oraz dydaktycznych, w tym z prowadzeniem zajęć w języku polskim na kierunkach studiów: *Zarządzanie, Logistyka, Logistyka inżynierska, Turystyka i rekreacja* oraz w języku angielskim: *Logistics i Management*.

3. Ocena aktywności Habilitanta

a. Działalność publikacyjna Habilitanta

Ocenę aktywności naukowej przeprowadzono w zakresie danych naukometrycznych, którymi legitymuje się kandydat na dzień wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego.

Jak wynika z przedstawionej dokumentacji dorobek naukowy Habilitanta obejmuje **69** prac, w tym:

- autorstwo **2** monografii, w tym jednej wskazanej jako główne osiągnięcie naukowe,
- współautorstwo **2** monografii (w j. angielskim)
- autorstwo i współautorstwo **26** rozdziałów w monografiach, w tym 8 w języku angielskim,
- autorstwo i współautorstwo **25** artykułów w czasopismach z wykazu MNiSW z tzw. grupy B czasopism, w tym 16 w języku angielskim,
- autorstwo i współautorstwo **8** publikacji w wydawnictwach pokonferencyjnych indeksowanych w WoS,
- autorstwo i współautorstwo **6** artykułów w pozostałych recenzowanych wydawnictwach pokonferencyjnych,
- współautorstwo **3** podręczników o charakterze dydaktycznym.

Dokumentacja obejmuje wykaz wszystkich publikacji Habilitanta. Biorąc pod uwagę liczbę publikacji **po uzyskaniu stopnia doktora** wynosi ona **34 prace** (licząc bez roku 2014) - autorstwo i współautorstwo 4 monografii, 8 rozdziałów w monografiach, 15 artykułów w czasopiśmie z wykazu MNiSW, 4 publikacji w wydawnictwach pokonferencyjnych indeksowanych w WoS oraz 3 artykułów w pozostałych recenzowanych wydawnictwach pokonferencyjnych, co w okresie 2015-2021 daje średnio 5 prac rocznie. Dodatkowo Habilitant wykazuje współautorstwo 3 podręczników o charakterze dydaktycznym, w tym 2 po uzyskaniu stopnia doktora. Zgodnie z informacją zawartą w autoreferacie łączna liczba punktów dla publikacji po uzyskaniu stopnia doktora wynosi około 750, szkoda jednak, że Habilitant nie przedstawił szczegółowego zestawienia w formie tabelarycznej. Dodatkowo istnieje rozbieżność w zestawieniu zaprezentowanym w *autoreferacie* i *wykazie dorobku*, co nastęrczało trudności w ustaleniu zestawienia końcowego. Zasadniczo skoncentrowałam się na liście zamieszczonej w *wykazie dorobku*, ponieważ jest ona spójna z wydrukami prac załączonymi do wniosku.

Ponadto z analizy baz wynika, że liczba indeksowanych publikacji na:

- WOS wynosi - 4 publikacje, 10 cytowań, indeks Hirscha **1**,
- w bazie Scopus - 15 publikacji, indeks Hirscha **3**,
- Google Scholar (brak profilu, co uniemożliwiło ustalenie liczby publikacji), 58 cytowań, indeks Hirscha **4**.

Sumaryczny **IF 4,673**.

Szczegółowa analiza publikacji nie jest wymagana, jednak oceniając dorobek, takie zestawienia ułatwiają formułowanie wniosków końcowych i prezentują syntetycznie przygotowanie osoby ubiegającej się o stopień naukowy. Oczywiście braki w tym zakresie nie wpływają na końcowe postanowienia. Z przepisów ustawy nie wynika, by przedłożone do oceny w postępowaniu w sprawie nadania stopnia

doktora habilitowanego mogły być jedynie osiągnięcia uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora.

Podsumowując dane współczynników po uzyskaniu ostatniego awansu naukowego - średniorocznie od uzyskania stopnia doktora **Habilitant publikował około 5 prac naukowych** (analizując dane dotyczące 34 prac po doktoracie). W zakresie danych naukometrycznych, jakie osiągnął Habilitant, jak współczynnik Impact Factor, sumaryczna punktacja ministerialna, liczba cytowań oraz indeks Hirscha, którymi legitymuje się kandydat na dzień wszczęcia postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego można stwierdzić, że **biorąc pod uwagę rodzaj i jakość tych prac należy uznać je za wystarczające**. Habilitant otrzymał 2 nagrody Rektora Politechniki Częstochowskiej – indywidualną i zespołową III stopnia za osiągnięcia publikacyjne.

Najważniejsze czasopisma, w ramach których Habilitant publikował swoje prace naukowe, posiadające Impact Factor to: *Research in Logistics & Production*, *Journal of Fundamental and Applied Sciences*, *European Scientific Journal*, *Sustainability*. Posiada również publikacje w czasopismach zamieszczonych na Index Copernicus ICI Journal Master List. W większości przypadków Habilitant odgrywał wiodącą rolę w ramach powstawania współautorskich prac naukowych.

Należy zatem uznać, że Habilitant **spełnia w stopniu wystarczającym** kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością naukową.

b. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzująca naukę

Wśród działań składających się na **działalność dydaktyczną** Habilitanta można wymienić współautorstwo podręczników dydaktycznych; opracowanie sylabusów z 15 przedmiotów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych (I oraz II stopnia) oraz prowadzenie wykładów i ćwiczeń na studiach stacjonarnych i

niestacjonarnych na kierunkach: *Logistyka, Logistyka Inżynierska, Zarządzanie, Turystyka i rekreacja*, także w języku angielskim; promotorstwo prac licencjackich; pełnienie roli promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim, wszczętym na Wydziale Zarządzania Politechniki Częstochowskiej; opracowanie kursu e-learningowego dla uczestników studiów niestacjonarnych; prowadzenie wykładów w języku angielskim na Uniwersyte de Lorraine, Nancy (Francja) oraz Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University (Ukraina).

Działalność organizacyjna Habilitanta związana jest z opracowywaniem programu kształcenia na kierunku Logistics (studia niestacjonarne II stopnia w języku angielskim), za co został uhonorowany Zespołową Nagrodą III stopnia Rektora Politechniki Częstochowskiej; udziałem w pracach komisji ds. programów studiów na kierunku Logistics; zorganizowaniem współpracy naukowo-badawczej i dydaktycznej z ośrodkiem naukowym Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University na Ukrainie; opieką i uczestnictwem w cyklicznym programie *Top Young 100* (Polskie Stowarzyszenie Menadżerów Logistyki). Za swoją działalność Habilitant otrzymał 2 indywidualne nagrody Rektora Politechniki Częstochowskiej III stopnia.

Działalność popularyzująca naukę Habilitanta związana jest zasadniczo z członkostwem Komitetu Głównego projektu edukacyjnego: „Olimpiada Przedsiębiorczości i Zarządzania” (OPiZ), organizowanego przez Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, skierowanego do uczniów szkół średnich z całej Polski oraz współpracą w roli eksperta i prelegenta w seminariach naukowych z Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University na Ukrainie. Odbył tam również trzymiesięczny staż naukowy w okresie 15.06 – 15.09. 2018. Habilitant wystąpił na 37 konferencjach krajowych i zagranicznych oraz zasiadał w 8 komitetach organizacyjnych i programowych konferencji. Podjął się recenzji 15 artykułów przygotowanych w ramach z konferencji międzynarodowych.

W kadencji 2015 – 2018 był Członkiem Komisji Organizacji i Zarządzania Prezydium Oddziału Polskiej Akademii Nauk w Katowicach, a od 2021 jest członkiem zwyczajnym Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego - PTE. W swoim dorobku habilitant wykazuje także udział w pracach zespołów badawczych realizujących projekty finansowane w drodze konkursów finansowanych z działalności statutowej (7 w ramach grantów wydziałowych i ogólnouczelnianych, trzykrotnie w roli kierownika) i 1 zagranicznym w roli wykonawcy (*Tempus Ofpel Logistyka: „Strengthening the training development of Logistics in Marocco through an observatory in Logistics training OFL & platforms of excellence in logistics PEL”*, nr 517414-TEMPUS-1-2011-1-FR-TEMPUS-SMHES). W ramach współpracy z otoczeniem społecznym i gospodarczym Habilitant wykazuje współpracę zespołową z przedsiębiorstwem *Transport Międzynarodowy* w zakresie ewaluacji oferty usług transportowo-spedycyjnych.

Należy uznać, że Habilitant **spełnia w stopniu wystarczającym** kryterium dotyczącego wykazania się istotną aktywnością dydaktyczną, organizacyjną i popularyzującą naukę.

4. Ocena osiągnięcia naukowego wskazanego przez Habilitanta, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy z 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r., poz. 85 z późn. zm.).

Podstawą do oceny wkładu Habilitanta do dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości była monografia naukowa pt.: *Innowacje społeczne w zarządzaniu przedsiębiorstwami komercyjnymi*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2021, ss. 236 (ISBN 978-83-7193-767-5; e-ISBN 978-83-7193-768-2). Recenzent wydawniczy: prof. zw. dr hab. Stanisław Brzeziński. Monografia liczy 236

stron i składa się z 5 rozdziałów, wstępu, zakończenia, bibliografii, spisu tabel i rysunków oraz spisu fotografii. W ocenie przyjęto zasadę szczegółowej oceny każdej części monografii wraz z formułowaniem istotnych wniosków.

Wstęp – stanowi zasadniczo wprowadzenie do tematu innowacji, innowacyjności, innowacji społecznych, zrównoważonego rozwoju oraz CSR (ang. *Corporate Social Responsibility*), stanowiące niejako informację o podjętych wątkach tematycznych, bez jasnego określenia problemu badawczego. Habilitant sygnalizuje układ pracy oraz zawartość rozdziałów, odsyłając do Rozdziału 4 w kwestiach metodycznych i sformułowania problemów badawczych, jednakże uważam, że wstęp powinien zawierać opis procesu badawczego oraz sposób testowania hipotez. Powinny tu się znaleźć cele pracy, chociażby ze względu na fakt, że kwerenda literaturowa, przeprowadzona w rozdziałach teoretycznych stanowi również realizację co najmniej kilku z założonych celów (s. 9).

Rozdział 1 – przedstawia eksplikację pojęcia, źródła oraz istotę innowacji. Walorem tego rozdziału jest zestawienie tabelaryczne rodzajów innowacji ze względu na przyjęte kryteria (s. 28) oraz aktywności przedsiębiorstw komercyjnych generujących innowacje (s. 41 i dalsze). Habilitant zwraca uwagę na fakt, że podjęcie przez przedsiębiorstwa aktywności w zakresie tworzenia innowacji ma służyć osiągnięciu określonych celów o charakterze strategicznym. Konceptualizację takiego mechanizmu można było wesprzeć w sensie poznawczym i edukacyjnym podsumowaniem rozdziału, stanowiącym wynik głębszej eksploracji zjawiska.

Rozdział 2 - poświęcono aspektom teoretycznym zarządzania innowacjami w przedsiębiorstwach w odniesieniu do występujących obiektywnie trendów i problemów, wynikających z relacji między sferami innowacji a praktykami kierowania. Ważnym poczynionym spostrzeżeniem jest wskazanie płaszczyzny wzajemnej korelacji innowacji i zasadniczych elementów organizacji. Zakres tematyczny rozdziału objął modele organizacji rozwijane w nurcie zarządzania

strategicznego, w którego centrum znajduje się władza organizacyjna i przywództwo, z uwzględnieniem zasadniczych elementów organizacji - strategii, struktury, kultury organizacyjnej oraz interesariuszy. Istotnym elementem tego rozdziału jest dokonanie wyraźnego rozróżnienia innowacyjnych strategii od strategii innowacji (s. 66).

Rozdział 3 - skupia uwagę na innowacjach społecznych oraz ich miejscu w koncepcjach zrównoważonego rozwoju oraz *Corporate Social Responsibility*. Dokonano wstępnej diagnozy kondycji współczesnego otoczenia społecznego i przyrodniczego, przesłanek tworzenia innowacji społecznych oraz przeglądu wybranych doświadczeń firm stosujących praktyki nakierowane na wzrost jakości życia w otoczeniu, w którym funkcjonują. Wskazano pozytywne efekty inicjatyw o charakterze społecznym, których rezultatem jest zwiększenie wartości niematerialnych aktywów firm (s. 134).

Rozdział 4 – Habilitant uzasadnia w nim wybór tematu, formułuje cel, problem badawczy i tezy pracy (nazwane „tezami uszczegóławiającymi hipotez cząstkowych”? s. 158), określa metodykę (nie metodologię) badań, opisuje wybór metody oraz narzędzia badawczego, a także przebieg badania preliminarne. Zakładam, że pojawianie się określenia „hipoteza” i „teza” zamiennie - stanowi tu jedynie błąd pisarski, bowiem praca mająca charakter dedukcyjny we wstępie zawiera tezę, co do której autor jest przekonany i w dalszej części tekstu przytacza argumenty, które jego zdaniem potwierdzają, natomiast hipotezy właściwe są dla badań o charakterze indukcyjnym, gdzie we wstępie pojawia się przypuszczenie, które wymaga sprawdzenia, jest domniemaniem, a nie faktem. Jak wskazałam w ocenie wstępu pracy – uważam, że te elementy, a przynajmniej część z nich, powinny znaleźć się na początku, aby jasno zasygnalizować problem badawczy już na wstępie. Rozumiem chęć utworzenia rozdziału poświęconego metodyce badań, jednak podtrzymuję stanowisko, że kwerenda literaturowa, przeprowadzona w rozdziałach

teoretycznych stanowi również realizację co najmniej kilku z założonych celów (nazywanych przez Habilitanta zamiennie - priorytetami) i jej znaczenie powinno zostać scharakteryzowane wcześniej. Jeden z podrozdziałów Autor poświęca opisowi obszaru badań, tzn. charakterystyce województwa śląskiego z punktu widzenia cech społeczno-demograficznych oraz gospodarczych, uważam jednak, że większa uwaga powinna zostać skupiona na próbie badawczej i jej szczegółowej charakterystyce, czego w pracy zabrakło. Niejasne jest dla mnie, czy ostatecznie uzyskano informacje od 20 (przedsiębiorstwa) czy 15 (menedżerowie) respondentów (s. 152) w ramach sondażu preliminarnego w formie wywiadu osobistego ukierunkowanego? Nie wskazano również liczebności próby reprezentantów populacji zamieszkującej opisany obszar badań (województwo śląskie), tzw. informatorów, wskazując jedynie, że na 30 osobach przeprowadzono badanie poprzedzające, mające na celu weryfikację konstrukcji narzędzia badawczego. Brak również kwestionariusza badań lub chociażby jego szczegółowego opisu, szczególnie treści pytań, natomiast etapy jego konstrukcji Habilitant omawia na kilku stronach pracy (ss. 161-165).

Rozdział 5 – Rozdział o charakterze konceptualnym, który zawiera opracowanie wyników przeprowadzonych badań. Istotną wartością rozdziału jest przedstawione na rys. 41. *Modelowe ujęcie sekwencji działań zarządczych prowadzących do osiągnięcia celów wewnętrznych i zewnętrznych dzięki innowacjom społecznym* (s. 195), połączone z próbą dokonania opisu doskonalenia procesów i rozwiązań sprzyjających rozwojowi otoczenia społecznego oraz zachowania akceptowalnego stanu otoczenia przyrodniczego. Przedstawiono szczegółowo ewaluację kierunków dalszych badań oraz rekomendacje praktyczne w zakresie zasad prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i *Corporate Social Responsibility*, prowadzących do osiągnięcia celów społecznych i środowiskowych oraz wewnętrznych

przedsiębiorstwa. W punkcie 5.4 przedstawiono weryfikację hipotez w sposób szczegółowy, stosując numerację rzymską, której jednak nie przedstawiono wcześniej. Wskazano na fakt podważenia hipotez IV, V i VI, nie wyjaśniając jednak tego szerzej. W interesujący sposób przedstawiono bilans realizacji celów.

Zakończenie – Zdaniem Habilitanta „Zwieńczeniem rozważań jest zakończenie, które przyjmuje formę dyskusji” (s. 15 Autoreferatu). Nie bardzo rozumiem powód dokonania takiego zabiegu, tu raczej spodziewałabym się treści zawartych w punkcie 5.4. Rozdziału 5, czyli weryfikacji hipotez, sformułowania wniosków końcowych, czy też ewaluacji kierunków dalszych badań oraz zaleceń i rekomendacji praktycznych. Nie mniej jednak nie stanowi to jakiegoś szczególnego uchybienia, może jedynie dyskusja ta powinna być bardziej rozbudowana. Nie mogę się jednak zgodzić ze stwierdzeniem, że „Rozprawę wzbogaca materiał ilustracyjny w postaci czytelnych rysunków...” (s. 15 Autoreferatu), ponieważ rysunki przedstawiające wyniki badań ankietowych nie pozwalają na ustalenie, który z bardzo zbliżonych do siebie odcieni szarości przedstawia wskazany w legendzie podmiot (s. 186), czy odpowiedzi respondentów (s. 189). Można było rozważyć wydruk stron w kolorze lub zastosować różne znaki graficzne.

5. Konkluzja

Na podstawie analizy *działalności publikacyjnej* (autorstwo 69 oryginalnych opracowań naukowych, 34 po uzyskaniu stopnia doktora, sumaryczny IF 4,673) , *dydaktycznej, organizacyjnej i popularyzującej naukę* (doświadczenie dydaktyczne, współpraca międzynarodowa, realizacja projektów, udział w konferencjach) należy uznać, że Habilitant spełnia kryterium dotyczące wykazania się istotną aktywnością naukową.

Wskazane przez Habilitanta osiągnięcie naukowe przedstawia określone zagadnienie naukowe w sposób oryginalny i twórczy. Pomimo wskazanych zastrzeżeń, oryginalne *Modelowe ujęcie sekwencji działań zarządczych prowadzących do osiągnięcia celów wewnętrznych i zewnętrznych dzięki innowacjom społecznym* oraz dokonanie wyraźnego rozróżnienia innowacyjnych strategii od strategii innowacji stanowią wkład w rozwój teorii zarządzania i mogą posłużyć rozwiązywaniu problemów z tego zakresu.

Moim zdaniem, dorobek ten można uznać za *spełniający wymagania stawiane w przewodzie habilitacyjnym*. Stwierdzam także, że Kandydat ***spełnia kryteria pozytywnej oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w obszarze Nauk o Zarządzaniu i Jakości*** (zgodnie z obowiązującą ustawą z 20 lipca 2018 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*).

Tym samym wnioskuję o dopuszczenie Habilitanta do dalszego postępowania w przewodzie habilitacyjnym.

Monika Orlanicka-Poczobutt